

UNIVERZA V LJUBLJANI
FILOZOFSKA FAKULTETA
ODDELEK ZA BIBLIOTEKARSTVO, INFORMACIJSKO ZNANOST IN
KNJIGARSTVO

IZKUSTVENO UČENJE

Seminarska naloga

Predmet: Osnove psihologije 2013/2014

Mentorica:izr. prof. dr. Vlasta Zabukovec

Avtorici: Maruša Bertalanič, Zala Bertalanič

Ljubljana, 2014

KAZALO

Kazalo vsebine:

Predmet: Osnove psihologije 2013/2014.....	1
Mentorica:izr. prof. dr. Vlasta Zabukovec	1
Avtorici: Maruša Bertalanič, Zala Bertalanič.....	1
1. UVOD.....	3
3. KAJ JE IZKUSTVENO UČENJE.....	4
3.1. JOHN DEWEY.....	4
3.2. KURT LEWIN.....	4
3.3. DAVID KOLB.....	4
Primer: Prva vožnja s kolesom.....	5
4. NAČELA ZA IZKUSTVENO UČENJE.....	6
5. POGOJI ZA USPEŠNO IZKUSTVENO UČENJE.....	6
6. METODE IZKUSTVENEGA UČENJA.....	6
6.1. OSREDNJE METODE.....	6
6.2. PODPORNE METODE.....	7
6.3. KLASIČNE METODE.....	7
7. POMEN IZKUSTVENEGA UČENJA.....	8
7.1. Vloga motivacije.....	8
8. ZAKLJUČEK.....	9
9. VIRI IN LITERATURA.....	10
Samotorčan, D. (2007). Igra kot metoda izkustvenega učenja na prvi stopnji devetletne kateheze. Diplomsko delo. Ljubljana: Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta.....	10

Kazalo slik:

Slika 1	6
---------------	---

1. UVOD

Ljudje se v življenju največ naučimo z izkušnjami. Določene razlage, interpretacije in teorije lahko sprejmemo kot pravilne, vendar vanje verjamemo šele, ko mišljenje potrdimo z izkušnjo (Mijoč, 2000).

Izkustveno učenje je povezava med teoretičnim ter praktičnim delom in kot tako omogoča obliko učinkovitejšega dojetja in spoznanja. Pri tem pa je pomembno, da znamo o situacijah in dogodkih razmišljati, razglabljati in jih reflektirati. Težko se učimo iz izkušnje, če je ne ocenimo in ji ne pripišemo pomena, cilja in naših pričakovanj. Neposredna praksa je seveda nujna za izkustveno učenje, ni pa dovolj. V vsaki situaciji moramo biti navzoči tako telesno, kot miselno. Šele potem se znamo iz izkušenj tudi učiti (Selinšek, 2012).

3. KAJ JE IZKUSTVENO UČENJE

Pomen pojma izkustveno učenje najbolje opiše star kitajski pregovor, ki pravi: *Povej mi in bom pozabil, pokaži mi in se bom spomnil, vključi me in bom razumel.*

Izkustveno učenje se je povečalo v zadnjih nekaj desetletjih kot odgovor na učenje, ki je zasnovano na knjigah, torej abstraktno učenje. Izkustveno učenje je način, kako se povežeta teorija in praksa, bistveno vlogo pa ima seveda osebna izkušnja, saj je za izkustveno učenje značilno, da se najbolje učimo, če nekaj naredimo sami (Garvas, 2010).

Mijoč (2000, v Marentič Požarnik, 1992) pravi, da praksa sama po sebi še ne pomeni izkušnje, izkušnje se spremenijo v nova spoznanja šele s teorijo. Praksa ne omogoča novih spoznanj, če o njej ne razmišljamo in je ne povežemo z znanji, teorijo in razmišljanjem drugih ljudi.

Pri izkustvenem učenju gre za neposredno srečanje s pojavom in ukrepanje v resnični situaciji, ne več samo za razmišljanje o pojavu ali o možnosti, da bi nekaj naredili v določeni situaciji. Posameznik je lahko v procesu izkustvenega učenja sam ali pa v interakciji z drugimi ljudmi. Nekateri se uspešneje učijo tako, da se učenje začne pri konkretni izkušnji potem pa sledi razmišljanje o dani situaciji ter učenje na abstraktni ravni. Drugi pa se raje najprej poučijo, nato pa znanje utrdijo z osebno izkušnjo. Izkustveno učenje temelji na konkretnih osebnih izkušnjah, vsak posameznik pa v nove izkušnje vstopa z že nekim predznanjem, prejšnjimi izkušnjami, svojimi teorijami ter svojo osebnostjo. Zato je tudi vsaka situacija za posameznika lahko povsem drugačna izkušnja. Vsakdo situacijo doživlja drugače, glede na prejšnje izkušnje (Garvas, 2010).

Najpomembnejši teoretiki izkustvenega učenja so John Dewey, Kurt Lewin in David Kolb.

3.1. JOHN DEWEY

John Dewey je ameriški filozof in pedagog. Izkustveno učenje Dewey razloži kot učenje, v katerem se integrirajo (povezujejo v celoto) izkušnje, pojmi, opazovanje in akcija po določenem zaporedju (Mijoč, 2000).

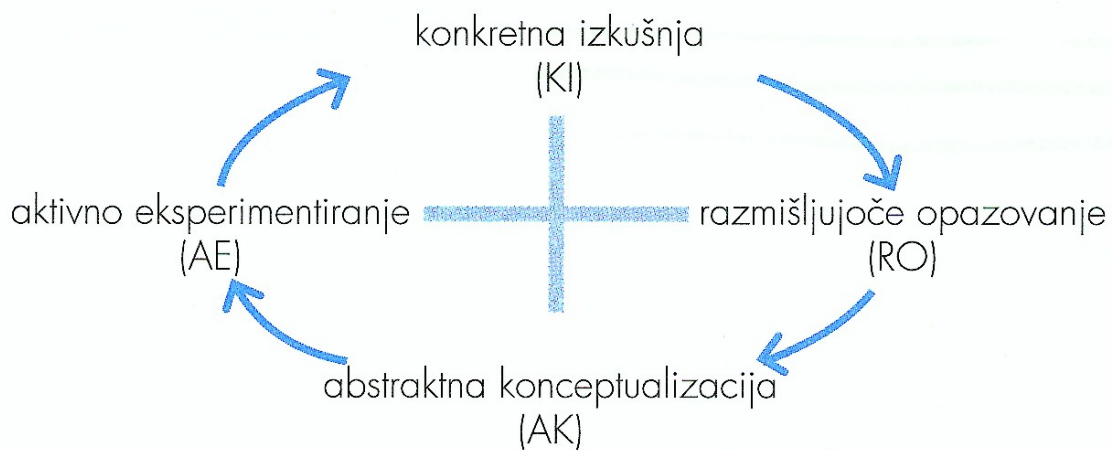
3.2. KURT LEWIN

Je utemeljitelj ameriške socialne psihologije. Po Kurtu Lewinu je učenje proces rasti in spreminjanja človeka, ki se odvija v štirih zaporednih med seboj neločljivo povezanih fazah:

1. konkretna izkušnja,
2. opazovanje in razmišljanje o izkušnji,
3. oblikovanje abstraktnih pojmov in posplošitev,
4. preverjanje pojavov v novih situacijah (Samotorčan, 2007).

3.3. DAVID KOLB

David A. Kolb je pedagog in vzgojni teoretik, ki je na osnovi modelov učenja, ki sta jih zasnovala že John Dewey in Kurt Lewin, predstavil enega najbolj znanih modelov izkustvenega učenja. Kolb (1984, v Marentič Požarnik, 1992) pravi, da je izkustveno učenje vsako učenje, ki je v neposrednem stiku z realnostjo, ki jo preučuje... Izkustveno učenje pojmuje kot proces, v katerem se ustvarja znanje s pretvorbo izkušnje. Svojo teorijo je oblikoval iz predpostavke, da se je v izobraževanju preveč zanemarjala konkretna izkušnja posameznika. Gre za neposredno srečanje s pojavom, ne za razmišljanje o takem srečanju ali o možnosti, da bi nekaj naredili v resnični situaciji. Kolb v svojem modelu izkustvenega učenja opisuje tovrstno učenje kot proces, ki se začne s konkretno izkušnjo, tej sledi razmišljujoče opazovanje, nato abstraktna konceptualizacija, ter na koncu aktivno eksperimentiranje.

Slika 1. Kolbov model izkustvenega učenja (Marentič Požarnik, 1992).

1. KONKRETNA IZKUŠNJA

Poudarek je na konkretni izkušnji, ne pa na teoriji in posploševanju.

2. RAZMIŠLJUJOČE OPAZOVANJE

Je faza, ki izhaja iz konkretne izkušnje, razmišljamo o izkušnji in jo želimo razumeti.

3. ABSTRAKTNA KONCEPTUALIZACIJA

Poudarek je na logičnih sklepanjih in razumevanju. Uporaba teorij za osmišljanje dogodkov.

4. AKTIVNO EKSPERIMENTIRANJE

Preizkusijo se nova spoznanja, v novih situacijah, kar pa spet pripelje do nove konkretne izkušnje.

Primer: Prva vožnja s kolesom

Oseba se uči voziti kolo.

Konkretna izkušnja: Fizično srečanje osebe s kolesom.

Razmišljujoče opazovanje: Oseba ima priložnost, da sama opazuje, zakaj ji vožnja uspeva ali ne (npr. poganjanje pedal vodi do premikanja koles, s pritiskom na zavoro se kolo ustavi, ...)

Abstraktna konceptualizacija: Razmišlja o načinih izboljšanja pri naslednjem poskusu vožnje kolesa.

Aktivno eksperimentiranje: Vsak ponovni poskus vožnje s kolesom je okrepljen z informacijami, ki jih je oseba pridobila v prejšnjih treh fazah. Preizkuša nove načine vožnje.

4. NAČELA ZA IZKUSTVENO UČENJE

Za globlje učenje moramo znati neposredno izkustvo (čutno doživljanje) povezati z razmišljanjem. John Dewey, Kurt Lewin in David Kolb, vsi kot bistvo izkustvenega učenja izpostavljajo enake stvari, ki jih lahko povzamemo v nekaj načelih izkustvenega učenja (Marentič Požarnik 1992):

1. Učenje je kontinuiran proces ustvarjanja znanja, zasnovan na izkušnji
2. Učenje je ciklični proces
3. Učenje je celosten proces prilagajanja svetu, saj združuje tako procese percepcije, kot čustvovanja, delovanja in razmišljanja.

Izkustveno učenje je celota in samo kot celota lahko deluje.

5. POGOJI ZA USPEŠNO IZKUSTVENO UČENJE

Izkustveno učenje je proces notranjega spreminjanja posameznika, zato moramo temeljne pogoje poiskati v posamezniku samem. Jarvis (1989, v Mijoč, 1996) in Boydell (1978, v Mijoč, 1996) pravita, da se posameznik največ nauči iz osebne izkušnje, če teži k razvijanju lastnosti, kot so: samostojnost in aktivnost, samospoštovanje, samozavest, radovednost, odprtost in sposobnost sodelovanja ter razmišljujoče razmerje do sveta.

Na osnovi lastnih izkušenj pa se ne more učiti brez spretnosti opazovanja, logičnega razmišljanja, vztrajanja v situaciji in reševanju problemov, zavzetosti in predanosti za izbrani cilj (oz. dejavnost) (Mijoč, 1996).

Prva dva pogoja za uspešno izkustveno učenje sta torej posameznikove lastnosti ter njegove spretnosti. Naslednji pogoj pa je okolje.

Posameznik potrebuje za učenje spremembe, okolje, ki od njega zahteva prilagajanje določeni situaciji in aktivira posameznika, da sam posega v okolje in ga spreminja (Mijoč, 1996).

6. METODE IZKUSTVENEGA UČENJA

Walter in Marks (1980, v Samotorčan, 2007) delita metode izkustvenega učenja na osrednje, podporne in klasične. Osrednje metode bova še podrobneje opisali ter pri nekaterih navedli primer tovrstne metode.

6.1. OSREDNJE METODE

- Simulacije in igranje vlog

V igri vlog oseba prevzame predpisano identiteto in s tem razmišljanje. Za vedenje oseba ni osebno odgovorna. Če pa posameznik ohrani svojo identiteto ter odigra namišljeno situacijo na način, kot bi odreagirala sam, potem gre za simulacijo.

- Strukturirane vaje oziroma naloge

Gre za sklop različnih tehnik, katerih bistvo so natančno opredeljena navodila, ki usmerjajo aktivnost udeležencev korak za korakom od začetka do konca.

Npr.: Piramida, »brainstorming«, metoda šestih klobukov,...

- Skupinska interakcija

Gre za tehnike, ki služijo medsebojnemu spoznavanju, učenju poslušanja, razumevanja in življenja v drugega ter gradnji odnosov sodelovanja znotraj skupine.

- Telesno gibanje in sproščanje

Skozi gibalne dejavnosti se posameznik neposredno zaveda svojega telesa, razvija govor in višje mentalne procese, spodbuja pozitivno komunikacijo (opazovanje, poslušanje, izražanje) in interakcijo.

Npr. pantomima

6.2. PODPORNE METODE

Podporne metode (kot že samo ime pove) služijo kot podpora osrednjim metodam.

- Čas za razmislek
- Opazovanje pojavov in procesov
- Terenske izkušnje in ekskurzije

Npr. Preučevanje prsti pri predmetu geografija

- Uporaba avdio-vizualnih sredstev
- Notranje gledanje in vizualizacija
- Vprašalniki

Uporabljajo se za spodbujanje samoopazovanja in skupinske diskusije.

- Metoda projektov
- Metoda primerov

6.3. KLASIČNE METODE

- Predavanje

Samo kot dopnilo oziroma podpora izkustvene aktivnosti, osredotočeno na nekaj bistvenih vidikov, na katere želimo opozoriti udeležence izkustvene aktivnosti.

- Branje krajših besedil

Pred ali po izkustveni aktivnosti stabilizira naučeno, ponudi udeležencem nove pojme, ki jih lahko uporabijo kot orientacijo v aktivnosti.

- Pisanje

Uporablja se kot dokumentacija naučenega, spominsko utrjevanje, povzemanje vtisov, pomoč pri izvajanju novih izkušenj z obstoječimi stališči.

Npr. zapiski, pisanje dnevnika med delavnico

- Študija primera (branje, razprava, reševanje)

Analiza pomembnih podatkov, načrtovanje akcije, utemeljevanje. Možno je izvesti kot tekmovanje med več skupinami.

7. POMEN IZKUSTVENEGA UČENJA

Izkustveno učenje pomaga pridobivati lastnosti, ki bodo ljudem potrebne v prihodnosti. Med te lastnosti lahko prištejemo: občutljivost za sebe in druge, sposobnost prilagajanja na nove okoliščine, sposobnost komunikacije in sodelovanja, osebna avtonomija, zmožnost celovitega dožemanja. Gre za zmožnost najdenja v nepredvidljivih, kompleksnih socialnih situacijah, za katerega ni enega vnaprej opredeljenega pravilnega odgovora oz. rešitve (Marentič Požarnik, 1992).

7.1. Vloga motivacije

Ne samo, da se pri osebah povečujejo intelektualne sposobnosti, večata se tudi notranja motivacija in želja po učenju ter odkrivanju novega.

Motivacija je odvisna od komunikacije učitelja. Z dobro komunikacijo vpliva na prijetno in sproščeno vzdušje. Učitelj z metodami izkustvenega učenja v učencih vzbudi pozornost, saj motivira učence z različnimi potrebami, v njih vzbudi občutek novosti. Učitelj pri izvajanju metod sodeluje z učenci, kar jim daje občutek avtonomnosti, vseeno pa lahko nadzira situacijo.

8. ZAKLJUČEK

Na svetu je sploh v zadnjem obdobju zelo veliko sprememb. Na vse te spremembe se ne moremo pripraviti v šolah, na tečajih ali seminarjih, saj hitre zunanje spremembe preprosto niso več predvidljive. Učimo se torej izkustveno. Učenje pogosto povezujemo z načrtnim izobraževanjem (šolanje), zato pozabimo, da se razvijamo in učimo živeti preko neposrednega stika z dejavnim življenjem oz. izkušnjami, ki jih pridobimo tekom le-tega (Marentič Požarnik 1992).

Izkustveno učenje je predvsem povezovanje teorije in prakse. Je učenje, ki temelji na konkretni izkušnji. Da iz izkušnje lahko dobimo nova znanja, moramo biti prisotni, tako fizično, kot čustveno. To pomeni, da moramo o izkušnji razmišljati (med in po sami izkušnji), jo razumeti in povezati z našim dosedanjim znanjem in pridobljenimi izkušnjami. Šele s razumevanjem in teoretično povezave lahko iz izkušnje pridobimo novo znanje.

9. VIRI IN LITERATURA

Garvas, M. (2010). Izkustveno učenje kot praksa in teorija izobraževanja in usposabljanja strokovnih delavcev v vrtcu Trnovo. *Andragoška spoznanja*, 16(1), 35-46.

Jarvis, P. (2003). Izkustveno učenje in pomen izkušnje. *Sodobna pedagogika*, 54(1), 94-103.

Marentič Požarnik, B. (1992). Izkustveno učenje – modna muha, skupek tehnik ali alternativni model pomembnega učenja? *Sodobna pedagogika*, 43(1-2), 1-16.

Mijoč, L. (1996). Izkustveno učenje in lokalni razvoj. *Andragoška spoznanja*, 17(3), 33-35.

Mijoč, L. (2000). Odrasli se učimo z delovanjem: izkušnje so bistvo učenja. *Andragoška spoznanja*, 6(3), 68-74.

Samotorčan, D. (2007). *Igra kot metoda izkustvenega učenja na prvi stopnji devetletne kateheze*. Diplomsko delo. Ljubljana: Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta.

Selinšek, J. (2012). Z izkustvenim učenjem do sprememb: kako do sprememb. *Strokovna revija za ravnanje ljudi pri delu*, 10(49), 30-34.